

Številka: Up-54/19-46

Datum: 6. 7. 2023

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi Irene Beriĉ, Radeĉe, in drugih, ki jih vse zastopa Odvetniška pisarna Robert Preininger, d. o. o., Šmarje pri Jelšah, na seji 6. julija 2023

odloĉilo:

1. Sodba in sklep Vrhovnega sodišĉa št. II Ips 195/2018 z dne 25. 10. 2018, III. toĉka izreka sodbe Višjega sodišĉa v Ljubljani št. II Cp 1977/2017 z dne 1. 3. 2018 ter I. in III. toĉka izreka sodbe Okrožnega sodišĉa v Ljubljani št. P 1649/2015-II z dne 21. 4. 2017 se razveljavijo. Zadeva se v razveljavljenem obsegu vrne Okrožnemu sodišĉu v Ljubljani v novo odloĉanje.

2. Nasprotna udeleženka sama nosi svoje stroške postopka z ustavno pritožbo.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožniki so s toženo stranko (banko) zaradi nakupa stanovanjske hiše sklenili dve kreditni pogodbi v švicarskih frankih. Prva tožnica in tretji tožnik sta za zavarovanje terjatve po kreditni pogodbi sklenila še sporazum o ustanovitvi hipoteke na nepremičninah v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa. V pravnem postopku so pritožniki zahtevali ugotovitev niĉnosti sklenjenih pravnih poslov ter neveljavnost in izbris vknjiženih hipotek. Ob tem so izpostavili kršitev pojasnilne dolžnosti banke.¹ Navajali so tudi, da jim niso bile predstavljene različne simulacije

¹ Pritožniki so se sklicevali tudi na merila Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL L 95, 21. 4. 1993 in nasl. – v nadaljevanju Direktiva 93/13/EGS) in sodbo Sodišĉa Evropske unije (v nadaljevanju SEU) v zadevi *Árpád*

prihodnjega gibanja mesečnega obroka glede na različne scenarije gibanja valutnega para. Sklicevali so se na nesorazmerno oziroma enostransko porazdelitev tveganj in zavedanje tveganja na strani tožene stranke. Opozarjali so tudi na lastno eksistenčno ogroženost, grožnjo socialnemu položaju in osebnostnemu razvoju, kršitev dostojanstva ter nasprotovanje "načelu pogodbene svobode".

2. Sodišče prve stopnje je tožbeni zahtevek zavrnilo. Ugotovilo je, da besedilo kreditnih pogodb ni vsebovalo opozorila, da se ob spremembi tečaja lahko spremenijo tudi predvideni zneski posameznih plačil. Zapisalo je, da je bilo valutno tveganje splošno znano. Sprejelo je izhodišče, da je pojasnilna dolžnost breme banke in ni odvisna od posebej izraženega interesa potrošnika. Na podlagi dokazne ocene je ugotovilo, da: (i) je bančna svetovalka tožnike (v postopku z ustavno pritožbo ustavne pritožnike) na treh sestankih in dveh informativnih razgovorih opozorila na možnost nihanja mesečnih anuitet ter jim predstavila pretekle grafe gibanja tečaja švicarskih frankov v primerjavi z EUR; (ii) je bančna svetovalka tožnikom enakovredno in brez preferiranja tovrstnega kredita pojasnila vse razpoložljive kredite ter prednosti in pomanjkljivosti kredita v švicarskih frankih (nižja obrestna mera, a z valutnim tveganjem) in v domači valuti; (iii) so imeli tožniki en mesec časa za razmislek in so s podpisom na kreditni pogodbi potrdili, da jih je banka seznanila z valutnim tveganjem in da to tveganje prevzemajo; (iv) so imeli tožniki pravico do konverzije kredita v domačo valuto; (v) so imeli tožniki (ustavni pritožniki) mesec dni časa za premislek; in (vi) tožniki (ustavni pritožniki) niso prejeli zagotovila o možnih (minimalnih) nihanjih tečajnega razmerja in/ali varnosti kredita. Ob tem sodišče ni sledilo naziranj pritožnikov, da bi morala banka prikazati različne simulacije prihodnjega gibanja mesečnega obroka glede na več različnih variant mogočih premikov deviznega tečaja. Nepoštenosti ni presojalo, ker naj bi imela za posledico le delno ničnost, ki naj ne bi bila zajeta s tožbenim zahtevkom. Dokazni predlog za zaslišanje prič, s katerim so pritožniki želeli dokazovati splošno poslovno prakso svetovalke toženke v konkretni poslovalnici, je sodišče zavrnilo, ker naj ne bi bil upošteven za presojo konkretnega obligacijskega razmerja.

3. Pritožniki so v pritožbi med drugim navajali, da je sodišče prve stopnje spregledalo "pravo temo sodnega odločanja", ki se kaže v razumevanju delovanja mehanizma konverzije tuje valute v povezavi s kontekstom, naravo, kompleksnostjo in vsebino konkretnega kreditnega razmerja. Izpostavili so tudi asimetrijo informacij, dolgoročnost kreditnega razmerja, anuitetni način odplačevanja ter neomejenost, neobvladljivost in nepredvidljivost s kreditno pogodbo prevzetega tveganja. Navajali so, da le vse navedeno skupaj in v medsebojni soodvisnosti potrošniku omogoča oceno ekonomskih posledic sklenjene kreditne pogodbe. Izrecno so se sklicevali tudi na zahtevo po preglednosti iz 5. člena in drugega odstavka 4. člena Direktive 93/13/EGS.² Izpostavili

Kásler in Hajnalka Káslerné Rábai proti OTP Jelzálogbank Zrt, C-26/13, z dne 30. 4. 2014 (v nadaljevanju zadeva Kásler).

² V tem okviru so med drugim izpostavili tudi sodbi SEU v zadevi *RWE Vertrieb*, C-92/11, z dne 21. 3. 2013 ter v zadevi *Kásler*.

so torej nujnost celovite presoje pogodbenega razmerja, kar so povezovali tudi z merili za presojo nepoštenosti iz prvega odstavka 3. člena Direktive 93/13/EGS, pri čemer so opozarjali tudi na dolžno vedenje banke kot profesionalne osebe. Menili so, da banka lahko zagotovi zahtevano jasnost in razumljivost valutne klavzule le s tem, da predloži več reprezentativnih izračunov oziroma simulacij prihodnjega gibanja mesečnega obroka glede na različne scenarije gibanja tečajnega razmerja.

4. Sodišče druge stopnje je pritožbo pritožnikov zavrnilo in potrdilo prvostopenjsko sodbo. Uvodoma je zapisalo, da kršitev pojasnilne dolžnosti ne pomeni tudi že ničnostne sankcije, saj zavezuje le banko, na katero se mora osredotočiti tudi pravna (odškodninska) posledica. Sprejelo je izhodišče, da je presoja nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe dopustna le v primeru njegove nejasnosti in nerazumljivosti (neizpolnjene pojasnilne dolžnosti). V zvezi z vsebino standarda pojasnilne dolžnosti se je sklicevalo na merila SEU v zadevah *Kásler in Ruxandra Paula Andriciuc in drugi proti Banca Românească SA*, C-186/16, z dne 20. 9. 2017 (v nadaljevanju zadeva *Andriciuc*). Glede presoje pojasnilne dolžnosti je soglašalo s prvostopenjskim sodiščem. Dodalo je, da tožniki niso zmogli trditvenega in dokaznega bremena glede zavedanja in zavestnega zamolčanja tveganja večjega tečajnega nihanja na strani bančne svetovalke. Enako je zapisalo v zvezi z okoliščino, da se za kredit v tuji valuti ne bi odločili, če bi se (bolje) zavedali valutnega tveganja. Kot formalistično je sodišče druge stopnje ocenilo zahtevo po izdelavi grafičnih prikazov različnih simulacij vpliva manjše, večje in katastrofalne vrednosti švicarskega franka za obdobje odplačevanja kredita. Ker nastop različnih simuliranih sprememb vnaprej ni bil bolj ali manj verjeten, po naziranju sodišča navedeno ne bi prispevalo k večji informiranosti odločitve kreditorejmalcev. Da bi se tožniki kot povprečno preudarni in pozorni potrošniki mogli in morali zavedati možnosti (tudi večjih) sprememb tečaja in posledično anuitet, je po mnenju sodišča utemeljevala tudi dolgoročnost kredita s predvidenim 20-letnim obdobjem odplačevanja. Priče, ki so sklepale primerljive kredite v relevantnem obdobju, bi lahko po mnenju sodišča pomenile le indic, ki pa v luči že izvedenih neposrednih dokazov izgubi moč, saj je sodišče imelo pred seboj vse najpomembnejše neposredne dokaze.

5. Sodišče druge stopnje je obrazložilo tudi vprašanje nepoštenosti pogodbenega pogoja, pri čemer se je omejilo na merili dobre vere in znatnega neravnotežja iz prvega odstavka 3. člena Direktive 93/13/EGS. Glede presoje dobre vere je sodišče zapisalo, da tožena stranka spremembe valutnega razmerja kljub opozorilom Banke Slovenije ni mogla predvideti, ker ne izvira iz njene sfere. Glede presoje obstoja morebitnega znatnega neravnotežja sta po naziranju sodišča ključna obveznost plačila zneska v švicarskih frankih (ne protivrednosti v EUR) in obojestransko porazdeljeno valutno tveganje.

6. Pritožniki so v reviziji med drugim navajali, da je predstavitev simulacij nujna, saj bi pomenila bistveno informacijo za potrošnike o možnih tveganjih v smislu znatnega povečanja kreditnih obveznosti. Izpostavili so, da je SEU v zadevi *Andriciuc* v zvezi s

Priporočilom Evropskega odbora za sistemska tveganja z dne 21. septembra 2011 o dajanju posojil v tujih valutah (UL C 342, 22. 11. 2011 – v nadaljevanju Priporočilo ESRB) zavzelo stališče o nujnosti posredovanja informacij, ki bi morale vsebovati vsaj to, kako bi na obroke za odplačilo posojila vplivala zelo velika deprecijacija zakonitega plačilnega sredstva države članice, v kateri ima posojilojemalec stalno prebivališče, in povečanje tujih obrestnih mer (oboje skupaj in soodvisno). Opozarjali so, da zgolj informacija o možnosti zviševanja in zniževanja vrednosti tuje valute ne zadošča.

7. Vrhovno sodišče je revizijo pritožnikov zavrnilo. Sklicevalo se je na izhodišča presoje iz svojega predhodnega sklepa št. II Ips 201/2017 z dne 7. 5. 2018. Ob tem zgolj nejasen pogodbeni pogoj, ki je posledica neizpolnitve pojasnilne dolžnosti, po naziranju Vrhovnega sodišča ne more (brez hkratne nepoštenosti) pomeniti ničnosti pogodbe ali njenega spornega določila. Vsebino pravnega standarda pojasnilne dolžnosti Vrhovno sodišče s sklicevanjem na sodno prakso SEU (konkretno na zadevi *Kásler in Andriciuc*) razume v smislu možnosti potrošnika, da oceni potencialno znatne ekonomske posledice pogodbenega pogoja in njegovega vpliva na prevzete finančne obveznosti. Vrhovno sodišče je soglašalo z bistvenimi ugotovitvami sodišča prve in druge stopnje, ki tudi po njegovi presoji v obravnavanem primeru pomenijo izpolnitev zahtev pojasnilne dolžnosti. Tudi po mnenju Vrhovnega sodišča gre pri zahtevi za izdelavo (grafičnih) simulacij vpliva različnih vrednosti za formalistično zahtevo, ki je iz sodbe SEU v zadevi *Andriciuc* ali Priporočila ESRB, na katero naj bi se SEU sklicevalo le kot *obiter dictum*, ni mogoče razbrati. Bistvo sodbe SEU v zadevi *Andriciuc* je po mnenju Vrhovnega sodišča v zahtevi po določeni intenzivnosti stopnje informiranja potrošnikov, ne pa v predpisovanju točno določenega načina informiranja (npr. izdelave grafičnih prikazov in izračunov). Vrhovno sodišče je soglašalo z oceno, da tak način informiranja lahko vodi do točke prenasičenosti z informacijami ter s tem omogoča tudi manipulacije in zavajanja (npr. s prikazom hipotetičnega ali celo špekulativnega gibanja tečaja v korist potrošnikov). Po mnenju Vrhovnega sodišča pretirana skrb za potrošnika tudi ni v skladu s pojmovanjem posameznika kot razumnega, preudarnega, avtonomnega in svobodnega subjekta, ki je sposoben sprejemati odgovorne, ekonomske, življenjske in osebne odločitve, s katerimi oblikuje svoje življenje. Kot lahko človekovo svobodo in dostojanstvo ogroža premajhna skrb zanj, ima lahko enak učinek tudi pretirana skrb. Ravnotežje med enim in drugim v konkretnem primeru po naziranju Vrhovnega sodišča izraža pojasnilna dolžnost, torej mehanizem, ki potrošniku omogoči seznanitev s potrebnimi informacijami, na podlagi katerih bo lahko sprejel odločitev, ki jo sam oceni kot zase najsprejemljivejšo. Vrhovno sodišče meni, da so se revidenti (v postopku z ustavno pritožbo torej ustavni pritožniki) že na podlagi predloženega grafa mogli in morali zavedati, da stabilna vrednost (ali njeno padanje) švicarskega franka za obdobje celotne ročnosti dolgoročnega kredita ni bila realna. Ker je bila pojasnilna dolžnost po oceni Vrhovnega sodišča ustrezno in pošteno opravljena, pogodbeni pogoj pa torej jase in razumljiv, je bila po naziranju Vrhovnega sodišča presoja nepoštenosti, ki jo je sodišče druge stopnje sicer prav tako opravilo, pravzaprav odveč. Vrhovno sodišče je tudi soglašalo s presojo sodišč glede zavrnitve zaslišanja drugih kreditojemalcev.

8. Pritožniki se v ustavni pritožbi z dne 14. 1. 2019 sklicujejo na kršitev drugega odstavka 14. člena ter 22., 23., 25. in 33. člena (v zvezi s 67. členom) Ustave ter 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP) in 1. člena Prvega protokola k EKČP. Menijo, da so se vsa sodišča v postopku oprla le na seznanjenost pritožnikov o možnosti zvišanja in znižanja vrednosti tuje valute (ter v tem smislu jasno besedilo pogodbe), kar pa v skladu s sodno prakso SEU³ izrecno ne zadošča za izpolnitev pojasnilne dolžnosti banke. V okviru pojasnilne dolžnosti uveljavljajo tudi kršitev pravice do obrazložene sodne odločbe. Posebej opozarjajo na ugotovitev, da jim bančna uslužbenka ni povedala, do kakšnih nihanj lahko pride. Poudarjajo, da se sodišča v vseh fazah postopka niso opredelila do njihovih navedb o tem, da lahko zaradi anuitetnega načina odplačevanja že majhna sprememba tečaja v prvih letih trajanja kreditnega razmerja znatno poveča glavnico kredita. Opozarjajo, da se sodišča tudi niso opredelila do njihovih navedb o obstoječem svetovalnem razmerju z banko in nerazkitem konfliktu interesov v razmerju do banke kot posebej kvalificirane stranke, ki so ji ob izraziti asimetriji informacij tudi zaupali. Ravno tako menijo, da niso prejeli odgovora na svoje navedbe o lastni nezmožnosti opredelitve izgub in ocene tveganj ob dejstvu pomanjkanja strokovnih znanj in ustreznega opozorila banke glede zahtevanih informacij o: (i) nezmožnosti sklepanja na gibanje tečaja na podlagi zgodovinskih podatkov, (ii) vsaj minimalni (primeroma tri odstotni) simulaciji krepitve švicarskega franka in posledici za rast glavnice, (iii) zgodovinsko nizki vrednosti švicarskega franka in njegovi pričakovani rasti glede na tečaje terminskih pogodb; (iv) predstavitvi mehanizmov gibanja tečajev, ki bi potrošniku sploh lahko omogočali razumeti vrsto in naravo prevzetih tveganj; ter (v) specifičnem tveganju tečaja švicarskega franka kot valute varnega zatočišča. Navajajo, da niti Vrhovno sodišče v nasprotju s svojo predhodno prakso⁴ ni upoštevalo sodne prakse SEU glede standarda pojasnilne dolžnosti v povezavi z Direktivo 93/13/EGS, ki zahteva vsaj prikaz vpliva zelo velike deprecije domače valute na obroke odplačevanja kredita. S tem naj bi Vrhovno sodišče tudi neposredno poseglo v pristojnost SEU. Odsotnost stališča glede potrebne stopnje informiranja potrošnikov naj bi Vrhovno sodišče nadomestilo le s splošnimi stališči o posamezniku kot razumnem, preudarnem, avtonomnem in svobodnem subjektu ter z ravnotežjem med pretirano in premajhno skrbjo za potrošnika. Sklicevanje Vrhovnega sodišča na priloženi graf gibanja tečaja v preteklem obdobju je po mnenju pritožnikov neustrezno, saj je takšna predstavitev, ko gre za preteklo obdobje brez večjih nihanj, za potrošnika lahko tudi zavajajoča. Pritožniki opozarjajo predvsem na nujnost (ilustrativnega) izračuna gibanja tečaja v breme potrošnika (in ne v njegovo korist), ki šele omogoča zavedanje tečajnega tveganja.

9. Pritožniki se sklicujejo tudi na kršitev pravic do izjave, kontradiktornosti in poštenega postopka, kar utemeljujejo z opustitvijo izvedbe zaslišanja prič o vsebini svetovanja

³ Sklicujejo se na izhodišča sodb SEU v zadevah *Kásler* in *Andriciuc*.

⁴ Navajajo sklepa Vrhovnega sodišča št. II Ips 201/2017 z dne 7. 5. 2018 in št. II Ips 141/2017 z dne 18. 10. 2018.

kreditojemalcem istovrstnih kreditnih pogodb ob zatrjevanem enotnem poslovanju banke. Prav tako utemeljujejo kršitev lastninske pravice v povezavi z njeno socialno funkcijo, ki se kaže v nesorazmerni porazdelitvi tveganj v povezavi s pravicama do socialne varnosti in dostojanstvom. Kršitev pravice do pravnega sredstva pa utemeljujejo kot posledico domnevno pomanjkljive obrazložitve pritožbenega sodišča in Vrhovnega sodišča.

10. Ustavno sodišče je s sklepom št. Up-54/19 z dne 14. 6. 2022 ustavno pritožbo sprejelo v obravnavo. V skladu s prvim odstavkom 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo, 109/12, 23/20 in 92/21 – v nadaljevanju ZUstS) je o sprejemu obvestilo Vrhovno sodišče, skladno z drugim odstavkom istega člena ZUstS pa je ustavno pritožbo poslalo v odgovor nasprotni stranki iz pravde.

11. Nasprotna udeleženka (tožena stranka v pravdi) v izhodišču meni, da pritožniki očitkov iz ustavne pritožbe z izjemo 22. člena Ustave v delu zavrnitve dokaznih predlogov niso vsebinsko izčrpali.⁵ Hkrati povzetek njihovih navedb v sklepu o sprejemu št. Up-54/19 v delu, da naj bi na podlagi ilustrativnih izračunov lahko razumeli realno ekonomsko obremenitev, naj ne bi bil točen, saj so se sklicevali na seznanjenost z valutnim tveganjem. Nasprotna udeleženka meni, da pritožniki v obravnavanem primeru z ustavno pritožbo ne morejo uspeti, ker ne izpodbijajo presoje nepoštenosti v smislu meril Direktive 93/13/EGS in stališča sodišč, da se presoja (ne)poštenosti glede na izpolnjeno pojasnilno dolžnost ne zahteva. Dodaja, da zgolj neizpolnjena pojasnilna dolžnost ne vodi v ničnostno sankcijo, pri čemer naj bi se povezanost presoje jasnosti in razumljivosti s presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja nanašala samo na primere, ko ne gre za glavni predmet pogodbe.⁶ Nasprotna udeleženka nadalje meni, da pritožniki z ustavno pritožbo izpodbijajo dejanske ugotovitve sodišč (v delu seznanjenosti z valutnim tveganjem) ter izražajo nestrinjanje z dokazno oceno in uporabo zakonskega prava. Opozarja, da je v okviru presoje procesnega jamstva pravice do obrazložene sodne odločbe vselej treba izhajati iz materialnopravnih stališč (vključno s stališči o neupoštevnosti določenih dejstev), ki jih je zavzelo redno sodišče.

12. V zvezi s presojo (ne)izpolnjenosti pojasnilne dolžnosti nasprotna udeleženka opozarja, da je Vrhovno sodišče v izpodbijani odločitvi upoštevalo sodbo SEU v zadevi

⁵ Nasprotna udeleženka se sklicuje tudi na priloženo pravno mnenje dr. Aleša Galiča o pomenu odločbe Ustavnega sodišča št. Up-14/21 z dne 13. 1. 2022 (Uradni list RS, št. 16/22) za nadaljnje odločanje (pravdnih sodišč) v zadevah glede kreditov v švicarskih frankih z dne 10. 6. 2022.

⁶ Ob tem se sklicuje tudi na sklep SEU v zadevi *Unión de Créditos Inmobiliarios*, C-79/21, z dne 17. 11. 2021, 33. točka obrazložitve, in sodbo SEU v zadevi *EOS KSI Slovensko*, C-448/17, z dne 20. 9. 2018, 65. točka obrazložitve.

Andriciuc.⁷ V tem okviru naj bi Priporočilo ESRB obravnavalo kot nezavezujoč *obiter dictum*, katerega uporaba bi v obravnavanem primeru pomenila nedopustno retroaktivno uporabo za zasebne subjekte sicer pravno nezavezujočega akta. Nasprotna udeleženka navaja, da Ustavno sodišče navedenega stališča ni pristojno presojati v smislu (ne)pravilnega razumevanja precedenčnega dometa judikatov SEU. Opozarja, da se po sodni praksi SEU pojem pravnomočnosti v pravu Evropske unije nanaša le na izrek zadevne sodne odločbe, na obrazložitev pa le v delu, ki je nujna podpora njenemu izreku (*ratio decidendi*).⁸ Pri presoji, ali so bili skupni stroški kredita sestavljeni v jasnem in razumljivem jeziku, naj bi bila po stališčih SEU odločilna navedba efektivne obrestne mere.⁹ Nasprotna udeleženka opozarja, da iz Priporočila ESRB izrecno izhaja, da vpeljuje širše zahteve, kot jih določajo direktive Evropske unije tudi v delu vpliva zelo velike depreciacije domače valute.¹⁰ Retroaktivna uporaba Priporočila ESRB naj bi bila v nasprotju z načeloma pravne varnosti in varstvom zaupanja v pravo. Hkrati naj bi pomenila tudi očitno kršitev pravice (banke) do izjave iz 22. člena Ustave ter poštenega sojenja iz 6. člena EKČP in 47. člena Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (UL C 202, 7. 6. 2016 – Listina) ter pravice do zasebne lastnine iz 33. člena Ustave in 1. člena Prvega protokola k EKČP. Vztrajanje pri dokaznih zahtevah, ki so z vidika zavezanca že vnaprej obsojene na neuspeh, naj bi privedlo do nerazumne in nesorazmerne porazdelitve dokaznega bremena.¹¹ Nasprotna udeleženka meni, da nepričakovanost kasneje materializiranega velikega tečajnega nihanja ne more (so)določati presoje (ne)izpolnitve pojasnilne dolžnosti in nepoštenosti pogodbenega pogoja.

⁷ V zvezi s konsistentnostjo odločanja Vrhovnega sodišča se nasprotna udeleženka sklicuje na priloženo pravno mnenje dr. Mateja Avblja o skladnosti ustaljene sodne prakse Vrhovnega sodišča v zvezi s krediti v švicarskih frankih z Ustavo in pravom Evropske unije z dne 14. 4. 2020.

⁸ Pritožnica se sklicuje na sodbe SEU v zadevah *Gothaer Allgemeine Versicherung in drugi*, C-456/11, z dne 15. 11. 2012, 40. točka obrazložitve; *British Airways proti Komisiji*, C-122/16 P, z dne 14. 11. 2017, 82. točka obrazložitve; in *Artegodan proti Komisiji*, C-221/10 P, z dne 19. 4. 2012, 87. točka obrazložitve; ter na sodbe Splošnega sodišča v zadevah *Alba Aguilera in drugi proti ESZD*, T-119/17, z dne 13. 4. 2018, 48. točka obrazložitve; *Shoe Branding Europe proti EUIPO - adidas*, T-629/16, z dne 1. 3. 2018, 101. točka obrazložitve; *EDF proti Komisiji*, T-747/15, z dne 16. 1. 2018, 97. točka obrazložitve; *Komisija proti AV*, T-701/16 P, z dne 17. 5. 2018, 30. točka obrazložitve; *Sony Interactive Entertainment Europe proti EUIPO*, T-879/16, z dne 8. 2. 2018, 31. točka obrazložitve.

⁹ Nasprotna udeleženka se sklicuje na sodbo SEU v zadevi *EOS KSI Slovensko*.

¹⁰ Nasprotna udeleženka se sklicuje na točko IV.1.4 Priporočila ESRB.

¹¹ Nasprotna udeleženka se sklicuje na sklep Vrhovnega sodišča št. X Ips 76/2017 z dne 10. 10. 2018, sodbo Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) v zadevi *Tence proti Sloveniji* z dne 31. 5. 2016, 37. točka obrazložitve, in sodbo SEU v zadevi *Laboratoires Boiron*, C-526/04, z dne 7. 9. 2006, 52. do 57. točka obrazložitve.

13. Nasprotna udeleženka nadalje opozarja, da slovensko pravo pozna načelo monetarnega nominalizma.¹² Navaja, da varstvo po Direktivi 93/13/EGS po praksi SEU ni uporabljivo v primeru, če določbe potrošniških kreditnih pogodb ustrezajo (dispozitivnim) določbam nacionalnega prava.¹³ Meni, da so se sodišča z zavzetimi materialnimi stališči tudi opredelila do navedb pritožnikov, ki jih izpostavljajo v ustavni pritožbi, in opozarja na obrazloženo zavrnitev njihovih dokaznih predlogov. Predlaga, naj Ustavno sodišče pritožnikom naloži plačilo stroškov za pripravo odgovora na ustavno pritožbo.

14. Ustavno sodišče je odgovor nasprotne udeleženke poslalo pritožnikom. Ti v odgovoru opozarjajo na razlikovanje med vsebino pravnega standarda (pojasnilne dolžnosti) in dejstvi, ki jih v sklopu dokazne ocene ugotovijo sodišča. Opozarjajo, da je SEU stališče v zvezi s standardom pojasnilne dolžnosti iz zadeve *Andriaciuc*, vključno s sklicevanjem na Priporočilo ESRB, ponovilo tudi v kasnejših zadevah.¹⁴ V zvezi z izključitvijo uporabe Direktive 93/13/EGS na podlagi njenega drugega odstavka 1. člena navajajo, da valutno tveganje kot pogodbeni pogoj ni enako načelu monetarnega nominalizma, pri čemer naj bi bilo izplačilo kredita v obravnavanem primeru izvršeno v domači valuti.

15. Pritožniki so po vložitvi ustavne pritožbe na Ustavno sodišče naslovili dve dopolnitvi ustavne pritožbe z dne 14. 3. 2019 in 31. 8. 2020¹⁵ ter druge vloge, s katerimi so deloma dopolnjevali navedbe v ustavni pritožbi.¹⁶ Ustavno sodišče navedenih vlog ni upoštevalo pri odločanju, ker so bile vložene po roku, dovoljenem za vložitev ustavne pritožbe (prvi odstavek 52. člena ZUstS).

¹² Člen 371 Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo in 20/18 – OZ).

¹³ Nasprotna udeleženka se sklicuje na sklepa SEU v zadevah *Credit Europe Ipotecar IFN in Credit Europe Bank*, C-364/19, z dne 14. 4. 2021, 20. in 38. točka obrazložitve, in *NSV in NM*, C-87/21, z dne 14. 10. 2021, 42. točka obrazložitve, ter sodbi SEU v zadevah *Trapeza Peiraios*, C-243/20, z dne 21. 12. 2021, 47. in 48. točka obrazložitve, in *Banca Transilvania*, C-81/19, z dne 9. 7. 2020. Sklicuje se tudi na odločitvi ESČP v zadevah *Antonopoulou proti Grčiji* z dne 19. 1. 2021 in *Sadlik proti Poljski* z dne 31. 8. 2021, v katerih ESČP stališča o izključitvi uporabe Direktive 93/13/EGS v primeru valutne klavzule ni štelo za arbitrarna.

¹⁴ Pritožniki se sklicujejo na sodbo SEU v zadevi *BNP Paribas Personal Finance SA proti VE*, C-609/19, z dne 10. 6. 2021.

¹⁵ V sklepu o sprejemu ustavne pritožbe v obravnavo je Ustavno sodišče pomotoma navedlo datum 1. 9. 2020.

¹⁶ Gre za vloge z dne 26. 8. 2019, 9. 10. 2019, 7. 1. 2020 in 29. 4. 2022. Pritožniki so vloge sicer naslovili kot poizvedbe o stanju postopka, predloge za prednostno obravnavo in predlog za izdajo odločbe po tretjem odstavku 59. člena ZUstS.

B.

16. Pritožniki ustavno pritožbo med drugim utemeljujejo z navedbo o neobrazloženosti izpodbijanih sodnih odločb z vidika standarda pojasnilne dolžnosti v skladu s sodno prakso SEU. Ob tem (ne)zmožnost zavedanja tečajnega tveganja jasno povezujejo z upoštevni merilom (pravnim standardom) za njeno presojo, ki mu sodišča v obrazložitvah izpodbijanih odločitev naj ne bi zadostila. Glede na vsebino njihove redne pritožbe in revizije Ustavno sodišče šteje, da so navedeni očitki v postopku s pravnimi sredstvi po vsebini tudi izčrpali.¹⁷ Ustavno sodišče je zato opravilo presojo izpodbijanih sodnih odločb z vidika skladnosti s pravico do obrazložene sodne odločbe iz 22. člena Ustave.

17. Iz 22. člena Ustave izhaja obveznost sodišča, da se seznanj z navedbami strank, jih pretehta ter se do dopustnih in upoštevni navedb v obrazložitvi odločbe tudi opredeli. Po ustaljeni presoji Ustavnega sodišča je samostojna razsežnost pravice iz 22. člena Ustave pravica do obrazložene sodne odločbe.¹⁸ Sodišče mora namreč na konkreten način in z zadostno jasnostjo opredeliti razloge, na podlagi katerih je sprejelo svojo odločitev, da lahko stranka, še posebno, če v postopku ni bila uspešna, spozna, kakšni so bili razlogi za odločitev, nanašajočo se na njeno pravico, obveznost oziroma pravni interes.¹⁹ Kadar instančno sodišče pritrdi pravnemu naziranju nižjega sodišča, je sicer zahteva po obrazloženosti sodne odločbe lahko nižja od siceršnje zahteve po obrazloženosti sodnih odločb,²⁰ vendar le, če se je nižje sodišče že opredelilo do upoštevni trditve in pravnih naziranj stranke in je iz sodbe nižjega sodišča mogoče razbrati razloge za sprejeto odločitev. Z vidika vsebine in obsega dolžnosti sodišča do opredelitve do strankinih navedb in dolžnosti obrazložene sodne odločbe je pomembno tudi to, da sodišče nacionalne predpise razlaga ustavnoskladno,²¹ torej ob sprejetem izhodišču uporabe Direktive 93/13/EGS tudi z njenim upoštevanjem v luči načela skladne (konsistentne) razlage.²² Kot izhaja iz izpodbijanih sodb, so sodišča spor

¹⁷ Prim. odločbi Ustavnega sodišča št. Up-133/16 z dne 14. 3. 2019 (Uradni list RS, št. 29/19, in OdlUS XXIV, 25), 8. točka obrazložitve, in št. Up-515/14 z dne 12. 10. 2017 (OdlUS XXII, 29), 8. točka obrazložitve, ter sklep Ustavnega sodišča št. Up-106/02 z dne 25. 4. 2002 (OdlUS XI, 128), 8. točka obrazložitve.

¹⁸ Glej denimo 8. in 12. točko obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča št. Up-147/09 z dne 23. 9. 2010 (Uradni list RS, št. 83/10) in 6. točko obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča št. Up-781/15 z dne 24. 11. 2016.

¹⁹ Prav tam.

²⁰ Odločba Ustavnega sodišča št. Up-1381/08 z dne 23. 9. 2009 (Uradni list RS, št. 80/09), 10. točka obrazložitve.

²¹ Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-492/11 z dne 9. 5. 2013 (Uradni list RS, št. 47/13), 6. točka obrazložitve.

²² Tretji odstavek 4. člena Pogodbe o Evropski uniji (prečiščena različica, UL C 202, 7. 6. 2016 – PEU). O načelu konsistentne razlage, imenovane tudi lojalne, Ustavno sodišče tudi v odločbi št. Up-1056/11 z dne 21. 11. 2013 (Uradni list RS, št. 108/13, in OdlUS XX, 18), 5. točka

obravnavala z vidika ureditve stopnje skrbnosti, ki se po nacionalni ureditvi in Direktivi 93/13/EGS zahteva od banke pri sklepanju kreditne pogodbe, in v duhu potrošniškega prava z vidika tega, kaj je mogoče pričakovati od razumnega potrošnika pri sklepanju takšne pogodbe. Ob sprejetem izhodišču prava Evropske unije mora sodišče vselej preveriti jasnost in razumljivost pogodbenega pogoja (tudi izpolnjenost pojasnilne dolžnosti), ki se nanaša na glavni predmet pogodbe,²³ ter povezanost pomena tega izhodišča s presojo (ne)poštenosti pogodbenega pogoja²⁴ in torej ne le v smislu morebitne odškodninske sankcije. Ustavno sodišče je glede na očitek pritožnikov svojo presojo omejilo²⁵ na vidik obrazloženosti izpodbijanih sodnih odločb z vidika razlage nacionalnega prava v luči navedenega pravnega standarda iz prava Evropske unije, ki so ga (tudi s časovnega vidika²⁶) kot merodajnega za odločitev v sporu sprejela tudi sodišča v pravnem postopku. Nobeno od sodišč tudi ni sprejelo stališča, da navedeni pravni standard v obravnavanem primeru ni upošteven.²⁷ Sodišča so torej morala ugotoviti dejstva, ki so v okoliščinah konkretnega primera pomembna za uporabo danih meril Direktive 93/13/EGS in sodne prakse SEU, ter nato podati razloge, zakaj ugotovljena dejstva v konkretnem primeru utemeljijo izpolnjenost meril, ki opredeljujejo določen pravni pojem (v obravnavanem primeru pravni standard pojasnilne dolžnosti).²⁸

obrazložitve. O tem, da to načelo hkrati tudi kot notranje ustavnopravno načelo zavezuje z močjo Ustave, prim. odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-146/12 z dne 14. 11. 2013 (Uradni list RS, št. 107/13, in OdlUS XX, 10), 32.–34. točka obrazložitve.

²³ Navedeno izhaja iz zahteve po jasnem in razumljivem besedilu, ki je vsebovana v 5. členu Direktive 93/13/EGS; prim. sodbo SEU v zadevi *Marc Gómez del Moral Guasch proti Bankia SA*, C-125/18, z dne 3. 3. 2020, 46. in 47. točka obrazložitve.

²⁴ Odločba Ustavnega sodišča št. Up-14/21, 20. točka obrazložitve. Posebej glede povezave med zahtevo po preglednosti in nepoštenostjo v primeru glavnega predmeta pogodbe glej npr. tudi sodbo SEU v združenih zadevah *VB in drugi proti BNP Paribas Personal Finance SA in AV in drugi proti BNP Paribas Personal Finance SA in Procureur de la République*, od C-776/19 do C-782/19, z dne 10. 6. 2021, 90. do 103. točka obrazložitve. Glej tudi novejšo sodbo Vrhovnega sodišča št. II Ips 8/2022 z dne 19. 4. 2023, predvsem 78. točka obrazložitve.

²⁵ Pri tem Ustavno sodišče opozarja, da je glede pomena pojasnilne dolžnosti pri presoji in glede same presoje (ne)poštenosti pogodbenih pogojev treba upoštevati odločbo Ustavnega sodišča št. Up-14/21.

²⁶ Torej v smislu zavezujoče narave pravnega standarda že v času sklenitve kreditne pogodbe, katere ničnost je bila predmet pravnega postopka.

²⁷ Prim. tudi sodbo SEU v zadevi *Trapeza Peiraios*, 51. do 63. točka obrazložitve.

²⁸ Odločba Ustavnega sodišča št. Up-150/13 z dne 23. 1. 2014 (Uradni list RS, št. 14/14, in OdlUS XX, 32), 11. točka obrazložitve. Tako tudi odločba Ustavnega sodišča št. Up-14/21. Sodba SEU v zadevi *EOS KSI Slovensko*, na katero se sklicuje nasprotna udeleženka, se ni nanašala na kredit v tuji valuti.

18. Ker je potrošnik v razmerju do ponudnika kredita v podrejenem položaju glede ravni obveščenosti in pogajalskih sposobnosti,²⁹ Direktiva 93/13/EGS varuje njegov pravni položaj z zahtevo po transparentnosti, ki jo SEU široko razlaga.³⁰ Skladno s sodno prakso SEU mora nacionalno sodišče v zvezi s pojasnilno dolžnostjo na podlagi Direktive 93/13/EGS³¹ ob upoštevanju okoliščin sklenitve pogodbe preučiti, ali je bil potrošnik obveščen o vseh elementih, ki bi lahko vplivali na obseg njegove obveznosti in na podlagi katerih lahko presodi predvsem skupne stroške svojega kredita.³² Glede zahteve po transparentnosti pogodbenih pogojev, kot izhaja iz drugega odstavka 4. člena Direktive 93/13/EGS, je SEU poudarilo, da te zahteve, ki je navedena tudi v 5. členu te direktive, ni mogoče zožiti zgolj na njeno formalno in slovnično razumljivost.³³ Finančne ustanove morajo potrošnikom posredovati informacije vsaj o tem, kako bi na obroke za odplačilo kredita vplivala zelo velika deprecijacija zakonitega plačilnega sredstva države članice, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, in povečanje tujih obrestnih mer.³⁴ Ponudnik mora potrošniku navesti mogoča nihanja menjalnih tečajev in tveganja, neločljivo povezana s sklenitvijo take pogodbe.³⁵ Posebej pomembna so pojasnila o tveganjih kreditorejmalca v primeru velikega znižanja vrednosti valute, ki je zakonito plačilno sredstvo v državi članici njegovega stalnega prebivališča, in zvišanja

²⁹ Prim. sodbo SEU v zadevi *Marc Gómez del Moral Guasch proti Bankia SA*, 50. točka obrazložitve, in tam navedeno sodno prakso.

³⁰ Prim. sodbo SEU v zadevi *Kásler*, 71. in 72. točka obrazložitve.

³¹ Prim. sodbe SEU v zadevi *Andriuc*, 49.–51. točka obrazložitve, zadevi *OTP Bank in OTP Faktoring*, C-51/17, z dne 20. 9. 2018, 74., 75. in 78. točka obrazložitve (v nadaljevanju zadeva *OTP*), združenih zadevah *VB in drugi proti BNP Paribas Personal Finance SA in AV in drugi proti BNP Paribas Personal Finance SA in Procureur de la République*, 70. in 71. točka obrazložitve, in zadevi *BNP Paribas Personal Finance SA proti VE*, 49.–51. točka obrazložitve. Navedenih sodb SEU sicer z izjemo zadeve *Andriuc* (v primeru pritožbenega in revizijskega sodišča) sodišča v postopku niso mogla upoštevati, saj so bile izdane po izdaji izpodbijanih sodb, vendar jih Ustavno sodišče v tej odločbi navaja, ker so upoštevne z vidika aktualne razlage Direktive 93/13/EGS. Sodbe SEU, sprejete v postopku predhodnega odločanja po 267. členu Pogodbe o delovanju Evropske unije (prečiščena različica, UL C 202, 7. 6. 2016 – PDEU), imajo *ex tunc* pravni učinek in izražajo, kar je v normi prava Evropske unije *ab initio*. Glej K. Lenaerts, I. Maselis, K. Gutman, *EU Procedural Law*, Oxford University Press, Oxford 2014, str. 246.

³² Prim. sodbo SEU v zadevi *Andriuc*, 47. točka obrazložitve.

³³ Sodbi SEU v zadevi *Kásler*, 71. in 72. točka obrazložitve, in *Maria Bucura proti SC Bancpost SA*, C-348/14, z dne 9. 7. 2015, 52. točka obrazložitve.

³⁴ Sodba SEU v zadevi *Andriuc*, 49. točka obrazložitve. Prim. tudi sodbo SEU v zadevi *OTP*, 74. točka obrazložitve, in tam navedeno sodno prakso.

³⁵ Prim. sodbe SEU v zadevah *Andriuc*, 50. točka obrazložitve; in *OTP*, 75. točka obrazložitve; ter združenih zadevah *VB in drugi proti BNP Paribas Personal Finance SA in AV in drugi proti BNP Paribas Personal Finance SA in Procureur de la République*, 71. točka obrazložitve; ter zadevi *BNP Paribas Personal Finance SA proti VE*, 50. in 51. točka obrazložitve.

tuje obrestne mere.³⁶ Ni dovolj, da se potrošniku omogoči le, da razume, da lahko glede na nihanja menjalnega tečaja gibanje paritete med obračunsko valuto in valuto plačila povzroči neugodne posledice za njegove finančne obveznosti, ampak mu je treba omogočiti tudi, da v okviru sklenitve kredita v tuji valuti razume dejansko tveganje, ki mu je izpostavljen v celotnem pogodbenem obdobju v primeru velikega znižanja vrednosti valute, v kateri prejema dohodke, glede na obračunsko valuto.³⁷ Tako se mora povprečni potrošnik, ki je običajno obveščen ter razumno pozoren in preudaren, zavedati možnosti zvišanja ali znižanja vrednosti tuje valute, na katero je kredit vezan, in mora oceniti morebitne pomembne ekonomske posledice za svoje finančne obveznosti.³⁸ Prav tako v okviru valutnega kreditiranja zahteve po preglednosti ni mogoče izpolniti s tem, da se potrošniku posredujejo informacije, pa čeprav obširne, če temeljijo na domnevi, da bo razmerje med obračunsko valuto in valuto plačila ostalo stabilno ves čas trajanja te pogodbe.³⁹ Ob tem je pomembno, da je SEU navedena stališča sprejelo v sklopu razlage Direktive 93/13/EGS, kar pomeni, da pomen sklicevanja na Priporočilo ESRB za odločanje niti ni odločilen.⁴⁰

19. Skladno s predstavljenimi merili SEU, ki (so)opredeljujejo po naziranju sodišč upoštevno materialnopravno podlago (pravni standard pojasnilne dolžnosti), je ključno, da ima povprečni potrošnik pred sklenitvijo kreditne pogodbe na voljo takšne informacije, ki mu omogočajo oceno dejanskega tveganja, ki ga sprejema s podpisom kreditne pogodbe. To se v primeru kreditne pogodbe v tuji valuti (s tujo variabilno obrestno mero) izraža predvsem v potencialnem povečanju njegovih kreditnih

³⁶ Sodba SEU v zadevi *BNP Paribas Personal Finance SA proti VE*, 48. točka obrazložitve.

³⁷ Prav tam, 51. točka obrazložitve.

³⁸ Prim. sodbo SEU v zadevi *OTP*, 78. točka obrazložitve, podobno tudi sodba SEU v zadevi *A. S. A.*, C-212/20, z dne 18. 11. 2021, 42. in 43. točka obrazložitve. Tudi te sodbe sodišča v postopku niso mogla upoštevati, saj je bila izdana po izdaji izpodbijanih sodb, vendar jo Ustavno sodišče navaja, saj je upoštevna z vidika razlage Direktive 93/13/EGS.

Iz pravil Evropske unije izhaja namreč t. i. informativni model varstva potrošnikov, ki za razliko od drugih modelov (kot npr. model *caveat venditor*, ki potrošniku namenja posebno varstvo) potrošnika postavlja ob bok preostalim ekonomskim akterjem in zahteva, da mu je treba pred avtonomno odločitvijo o sklenitvi določene pogodbe podati ustrezne informacije, ki so podlaga za omenjeno odločitev. Dodati je treba, vsaj za potrebe obravnavane zadeve, tudi zahtevo po poštenosti, ki se odraža tudi na delitvi tveganj. Glej več o tem pri V. Trstenjak (ur.), *Evropsko pravo varstva potrošnikov*, GV Založba, Ljubljana 2005, str. 28–29 in tam citirano literaturo.

³⁹ Sodbi SEU v združenih zadevah *VB in drugi proti BNP Paribas Personal Finance SA in AV in drugi proti BNP Paribas Personal Finance SA in Procureur de la République*, 74. točka obrazložitve, in v zadevi *BNP Paribas Personal Finance SA proti VE*, 53. točka obrazložitve.

⁴⁰ SEU sicer tudi sklicevanje na Priporočilo ESRB v ustreznem delu ponovi vsaj še v sodbah v treh zadevah, in sicer: *OTP*, 74. točka obrazložitve; *VB in drugi proti BNP Paribas Personal Finance SA ter AV in drugi proti BNP Paribas Personal Finance SA in Procureur de la République*, 70. točka obrazložitve; ter *BNP Paribas Personal Finance SA proti VE*, 49. točka obrazložitve.

obveznosti zaradi spremembe valutnega tečaja. Čeprav konkretni način izpolnitve pojasnilne dolžnosti ni bil predpisan, je SEU, kot je že bilo navedeno, jasno razsodilo, da mora kreditodajalec pojasniti vsaj vpliv zelo velike deprecije domače valute (in povečanja tujih obrestnih mer) na obroke za odplačilo kredita.

20. Iz obrazložitve izpodbijanih odločitev ni mogoče razbrati, katero pojasnilo ali gradivo banke je pri povprečnem potrošniku moglo in moralo povzročiti ne le, da se je abstraktno zavedal tečajnega nihanja in možnosti spremembe višine obrokov kredita, ampak da se je moral in mogel konkretno zavedati dejanskih posledic velike deprecije domače valute (in zvišanja tujih obrestnih mer) na višino njegovih kreditnih obveznosti za celotno obdobje odplačevanja kredita. Ob tem sta se pritožbeno in revizijsko sodišče tudi sklicevali na sodno prakso SEU (predvsem na sodbo SEU v zadevi *Andriciuc*) v zvezi z razlago pravnega standarda pojasnilne dolžnosti po Direktivi 93/13/EGS in tudi izrecno zavzeli stališče o upoštevnosti navedene razlage v obravnavanem primeru. Na podlagi zgoraj navedene sodne prakse SEU je očitno, da jasno pogodbeno besedilo ne zadošča za izpolnitev standarda pojasnilne dolžnosti.⁴¹ Navedeno še toliko bolj velja v primeru, ko pogodbeno besedilo glede na ugotovitev prvostopenjskega sodišča niti ne vsebuje opozorila o možnosti spremembe mesečne anuitete. Zavedanja dejanskih posledic velike deprecije domače valute (in zvišanja tujih obrestnih mer) na višino potrošnikovih kreditnih obveznosti za celotno obdobje odplačevanja kredita glede na merila pravnega standarda pojasnilne dolžnosti ni mogoče enačiti z golim številom sestankov in informativnih razgovorov in/ali potekom časa za premislek, (grafično) predstavitevjo preteklega gibanja tečajnega razmerja, predstavitevjo alternativne kreditne ponudbe (v domači valuti), podpisano izjavo o abstraktnem prevzemu tečajnega tveganja, možnim ravnanjem pritožnikov po sklenitvi pogodbe v smislu konverzije in odsotnostjo izrecnih (zavajajočih) zagotovil s strani banke. Tudi opozorilo na možnost spreminjanja mesečne anuitete in glavnice kredita zaradi valutnega (in obrestnega) tveganja brez ponazoritve materializacije tovrstnega tveganja v sferi obveznosti kreditnojemalcev ne zadošča za doseg uporabljenega standarda pojasnilne dolžnosti. Tovrstna pojasnila banke namreč ne izrazijo tveganja v realni sferi potrošnikovih kreditnih obveznosti (višini obrokov odplačevanja) ob upoštevanju dolgoročnosti kreditnega razmerja.

21. Pravni standard, ki se nanaša na ravnanje banke, očitno ni postavljen tako visoko, da bi pokrival le primere zavestnega zamolčanja in/ali zavajanja (bančne svetovalke).⁴² Zato opustitev trditvene podlage pritožnikov v tej zvezi ne more utemeljiti zaključka izpolnitve pojasnilne dolžnosti. Enako velja tudi glede trditev o hipotetični odločitvi pritožnikov o opustitvi sklenitve pravnega posla v primeru izpolnjene pojasnilne dolžnosti. Ugotovljena dolgoročnost kreditnega razmerja izkazanosti pojasnilne dolžnosti ne more nadomeščati in pomen njene izpolnitve kvečjemu še toliko bolj

⁴¹ P. Weingerl, Ob tridesetletnici varstva pred nepoštenimi pogodbenimi pogoji v EU, Pravna praksa, št. 10 (2023), str. V in nasl.

⁴² Prim sodbo Vrhovnega sodišča št. II Ips 8/2022, 63. do 77. točka obrazložitve.

postavlja v ospredje. Stališče pritožbenega in Vrhovnega sodišča, da Direktiva 93/13/EGS ne zahteva točno določenega načina izpolnitve pojasnilne dolžnosti (v konkretnem primeru npr. zgolj in samo več simulacij z vnaprej določenimi parametri), je sicer točno, a v ničemer ne spreminja vsebine pravnega standarda pojasnilne dolžnosti in ne nadomešča obrazložitve v nujnem delu zapisa okoliščine ali sklopa okoliščin, ki pomenijo, da so se potrošniki v obravnavanem primeru morali in mogli konkretno zavedati dejanskih posledic velike deprecijacije domače valute (in zvišanja tujih obrestnih mer) na višino prevzetih kreditnih obveznosti za celotno obdobje odplačevanja kredita.⁴³ Enako velja tudi za splošna stališča o pomenu in položaju pojasnilne dolžnosti v sklopu presoje nepoštenosti pogodbenega pogoja.⁴⁴

22. Glede na navedeno sodišče prve stopnje v ključnem delu presoje sodbe ni obrazložilo, s čimer je kršilo pravico pritožnikov do obrazložene sodne odločbe iz 22. člena Ustave. S pritrditvijo razlogom prvostopenjske sodbe in utemeljitvijo izpolnitve pojasnilne dolžnosti na ravni možnosti abstraktnega zavedanja pritožnikov glede obstoja valutnega tveganja brez izraza v konkretni sferi kreditnih obveznosti (višine obrokov) tudi drugostopenjsko in revizijsko sodišče nista vsebinsko odgovorili na navedbe pritožnikov v pritožbenem postopku, namreč da prvostopenjsko sodišče standarda pojasnilne dolžnosti ni ustrezno napolnilo in ni pojasnilo možnosti zavedanja pritožnikov stopnje dejanskega obsega tveganja. S tem sta tudi drugostopenjsko in revizijsko sodišče kršili pravico iz 22. člena Ustave.

23. Z izpodbijanimi sodnimi odločbami je bila pritožnikom kršena pravica iz 22. člena Ustave, zato jih je Ustavno sodišče razveljavilo in v razveljavljenem obsegu vrnilo v novo odločanje Okrožnemu sodišču v Ljubljani (1. točka izreka). Glede na to ni presojalo drugih zatrjevanih kršitev človekovih pravic.

24. V skladu s prvim odstavkom 34. člena ZUstS nosi v postopku pred Ustavnim sodiščem vsak udeleženec svoje stroške, če Ustavno sodišče ne odloči drugače. Ta določba se po prvem odstavku 49. člena ZUstS uporablja tudi v postopku z ustavno pritožbo. Za drugačno odločitev bi morali obstajati posebej utemeljeni razlogi, ti pa niso izkazani. Ustavno sodišče je zato o predlogu nasprotne udeleženke za povrnitev stroškov postopka pred Ustavnim sodiščem odločilo, kot izhaja iz 2. točke izreka te odločbe.

C.

25. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena in prvega odstavka 34. člena v zvezi s prvim odstavkom 49. člena ZUstS ter petega odstavka v zvezi s tretjo alinejo tretjega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega

⁴³ Prav tam.

⁴⁴ Glede teh prim. tudi odločbo Ustavnega sodišča št. Up-14/21, 23.–29. točka obrazložitve.

sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10, 56/11, 70/17 in 35/20) v sestavi: predsednik dr. Matej Accetto ter sodnici in sodniki dr. Rok Čeferin, dr. Rajko Knez, dr. Neža Kogovšek Šalamon, Marko Šorli in dr. Katja Šugman Stubbs. Odločbo je sprejelo s petimi glasovi proti enemu. Proti je glasoval sodnik Šorli.

dr. Matej Accetto
Predsednik